

G. K. ORDŽONIKIDZE

ILJITS HEINÄKUUN PÄIVINÄ¹

Heinäkuun 3—4 päivänä 1917 tehtiin ensimmäinen vakava yritys Kerenskin—Tereštšenkon—Tšernovin—Tseretelin kokoomushallituksen vallan kukistamiseksi. Yritys epäonnistui, ja alkoi puolueemme ja johtajiemme hillitön ajojahti. Toveri Lenin julistettiin saksalaiseksi vakoilijaksi, ja samalla hallitus antoi määräyksen hänen vangitsemisestaan.

Upseerikoulun oppilaita kuljeksi kaikkialla, he etsivät Leniniä, mutta hän ei enää ollut entisessä asunnossaan. Levitettiin huhuja: „karkasi Wilhelmin luo”, „älkää luulkokaan, että löydätte hänet”.

Taurian palatsi. Siellä ei muusta puhuttukaan kuin eilisestä päivästä, esiintymisestämme, siitä, että järjestössämme ei kaikki ollut kunnossa. Niin puhuivat vasemmisto-eserrät, ja niin puhuivat eräät bolševikitkin. Työläispiireissä vallitsi hetken neuvottomuus, mutta se meni pian ohi. Pavlovilaisten ja izmailovilaisten keskuudessa kuului melko selvästi ääniä: „Pettivät, emme tienneet, että bolševikit ovat saksalaisia vakoilijoita”. Etsittiin Leniniä, mutta ei löydetty. Eräät tovereistamme asettivat kysymyksen siitä, että Lenin ei saa pakoilla, vaan hänen on tultava julkisuuteen. „Puolueella ei ole muuta mahdollisuutta todistaa laajoille kansanjoukoille syyttömyyttään”. „Puolueen johtajalle on esitetty raskas syytös, hänen on mentävä oikeusistuimen eteen ja todistettava itsensä sekä puolue syyttömäksi”. Näin arvelivat hyvin monet bolševikit.

Kiiruhdin Stalinin kanssa Iljitšin luo. Siellä olivat jo N. K. Krupskaja ja Nogin. Keskustelu siirtyi siihen, pitääkö Vladimir Iljitšin ilmoittautua ja antaa vangita itsensä. Nogin toi melko arasti julki mielipiteensä, että Leninin on ilmoitauduttava

¹ Muistelma julkaistaan „Pravda” lehden 71. numeron mukaan maaliskuun 28 päivästä 1924.—*Toim.*

ja annettava vastaisku julkisessa oikeudessa. Sellainen oli suurimmalta osaltaan moskvalaisten toverien mielipide. Vladimir Iljitš todisti hänelle ominaisella selvyydellä, ettei tule olemaan mitään julkista oikeutta. Stalin vastusti päättävästi vallanelimille ilmoittautumista. „Upseerikoululaiset eivät vie vankilaan saakka, surmaavat matkalla”, sanoi hän. Iljitš oli kaikesta päätellen myös vastaan, mutta hänet sai hieman ymmälle Nogin.

Minut ja Nogin lähetettiin Taurian palatsiin neuvottelemaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puhemiehistön ja Pietarin Neuvoston jäsenen Anisimovin kanssa Iljitšin vankilassapidon ehdoista. Meidän piti saada Anisimovilta takeet siitä, etteivät raivostuneet upseerikoululaiset pahoinpitelisi Iljitšiä. Oli saatava aikaan se, että Iljitš pantaisiin Pietari-Paavalin linnaan (siellä oli meidän varusväkemme) tai sitten, jos hänet pantaisiin „Krestyyin”, piti saada ehdottomat takeet siitä, ettei häntä surmata ja että määrätään julkinen oikeus. Siinä tapauksessa, jos Anisimov olisi antanut myöntävän vastauksen, Iljitš olisi viety illalla vankilaan, missä hänet tietenkin olisi surmattu, jos tämän mitä suurimman, rikollisen tyhmyyden olisi sallittu tapahtua.

Anisimov ei suostunut siihen, että Lenin pantaisiin Pietari-Paavalin linnaan. Mitä tuli takeisiin „Krestyssä”, niin hän sanoi, että tietenkin ryhdytään kaikkiin toimenpiteisiin. Minä vaadin päättävästi ehdottomia takeita (joita ei tietenkään kukaan voinut antaa) ja uhkasin, että jos jotain tapahtuu, niin nujerramme heidät jok'ikisen. Anisimov oli Donbassin työläisiä. Minusta tuntui, että hän itsekin joutui kauhun valtaan tavattoman suuresta vastuusta, joka lankesi hänelle tuosta asiasta. Muutaman hetken kuluttua sanoin hänelle: „Emme anna teille Iljitšiä”. Nogin myös oli samaa mieltä.

Riensiin takaisin ja kohtasin ulko-ovella toveri Lunatšarskin, joka antoi tehtäväkseni sanoa Leninille, ettei hän missään tapauksessa menisi vankilaan, koska sillä hetkellä oli valta kokoomuksen käsissä vain muodollisesti, tosiasiallisesti se oli kornilovilaisilla, ja huomenna se saattoi siirtyä niille „muodollisestikin”.

Kerroin Iljitšille ja hänen luonaan olleelle Stalinille keskustelutani Anisimovin kanssa, toveri Lunatšarskin mielipiteestä ja lisäksi, ettei Anisimov tiedä, kenen käsiin hän itse joutuu huomenna. Päätimme, ettei siitä aiheesta enää keskustella. Lenin pääsi erään Systerpekkistä kotoisin olleen työläisen kanssa onnellisesti pois kaupungista.

Muutaman päivän kuluttua Stalin kehotti minua käymään Leninin luona kertoakseni hänelle tilanteesta ja saadakseni häneltä ohjeita. Minulle annettiin osoite toveri Jemeljanovin luo, joka asui lähellä Systerpekkiä, ja tunnussana. Ryhdyin toimeen suurella varovaisuudella peläten, etten vain saisi kintereilleni kyttyä ja etten paljastaisi siten Vladimir Iljitšin olinpaikkaa.

Saavuvin asemalle yöllä. Kuljeskeltuani jonkin aikaa löysin talon, jossa toveri Jemeljanov asui. Toveri Jemeljanovia ei ollut kotona, ja hänen vaimonsa lähetti 9—10 vuotiaan pojan saattamaan minua. Menimme järvelle, istuimme veneeseen ja päästyämme toiselle rannalle lähdimme kulkemaan pensaikkoo pitkin. Päätelin itsokseni, että toveri Lenin asuu jossain huvilassa. Yhtäkkiä pysähdyimme heinäniityn laitaan, ja edessämme oli pienenlätä heinäsuova. Poika huusi jotain nimeltään. Ilmestyi joku mies. Osoittautui, että hän juuri olikin tuon pojan isä. Tervehdin häntä. Selitin hänelle mistä oli kysymys jne. Ajattelin, että nyt hän vie minut Leninin luo.

Tuona hetkenä lähestyi minua mies, jolta oli ajeltu pois parta ja viikset. Hän tuli luokseni ja tervehti. Vastasin yksikantaan, kuivasti. Silloin hän taputti minua olkapäälle ja sanoi: „Mitä, toveri Sergo, ettekö tunne?” Osoittautui, että hän olikin toveri Lenin. Puristin riemastuneena hänen kättään. Keskustelu alkoi. Muutaman minuutin kuluttua Iljitš kehotti minua syömään heidän kanssaan mustaa leipää ja silakoita illalliseksi. Muuta ei heillä ollut.

Tuon „illallisen” jälkeen keskustelu jatkui Leninin „asunnossa”. Sellaisena oli heinäsuova, johon sitten ryömimmekin. Tuore heinä tuoksui hyvälle, oli lämmin. Kerroin kauan, mitä oli tapahtunut kaupungissa hänen poissaollessaan, minkälainen mieliala vallitsi työläisten ja sotilaiden keskuudessa, mitä tapahtui järjestössämme, Pietarin Neuvostossa, menševistisessä Toimeenpaneavassa Keskuskomiteassa jne.

Kuunneltuaan minua ja annettuaan useita kysymyksiä Vladimir Iljitš sanoi:

— Menševistiset neuvostot ovat menettäneet arvovaltansa; pari viikkoa sitten ne olisivat voineet ottaa vallan ilman mitään erikoista vaivaa. Nyt ne eivät ole vallanelimiä. Valta on otettu niiltä pois. Valta voidaan ottaa nyt vain aseellisella kapinalla, eikä sitä tarvitse kauan odottaa. Kapina puhkeaa viimeistään syys—lokakuussa. Meidän on siirrettävä painopiste tehdaskomiteoihin. Tehdaskomiteoista on tultava kapinanelimiä.

Kuuntelin kaikkea tuota jännittyneellä huomiolla, vaikutelma oli hämmästyttävä. Meidät oli juuri lyöty hajalle, mutta hän ennusti jo kuukauden—parin päästä voitokasta kapinaa.

Kun kerroin Iljitšille erään toverin sanoneen, että viimeistään elo—syyskuussa valta siirtyy bolševikeille ja että hallituksen puheenjohtajaksi tulee Lenin, niin hän vastasi aivan vakavasti: „Niin tulee tapahtumaan”.

Sitten Iljitš antoi useita ohjeita, miten on toimittava, miten legaalisen Keskuskomitean rinnalle on perustettava heti saman Keskuskomitean illegaalinen solu, legaalisen sanomalehden rinnalle — illegaalinen kirjapaino, jotta olisi voitu puhua illegaali-

sissa lentolehtisissä kaikesta siitä, mistä ei annettu puhua legaalisisessa lehdistössä.

Puhe keskeytyi, sillä väsymyksestä olin aivan huomaamattani nukahtanut. Aamulla en herännytkään kuudelta, vaan kello 11. Siihen mennessä Vladimir Iljitš oli valmistanut useita pieniä kirjoituksia, kirjeitä Stalinille ja muille tovereille. Otin ne, hyvästelin ja lähdin.

Pian jouduin käymään vielä kerran Iljitšin luona; vein hänen luokseen toveri Šottmannin, joka järjesti Vladimir Iljitšin siirtymisen Suomeen, ja enempää en nähnyt Vladimir Iljitšiä ennen lokakuun 24 päivää, jolloin hän ensi kerran ilmaantui julkisesti Smolnan juhlasaliin.

Mentyäni saliin Vladimir Iljitš juuri lopetti Pietarin Neuvoston istunnossa pitämänsä puheen huudahdukseen:

„Eläköön yhteiskunnallinen vallankumous!”

Sali suorastaan ulvoi riemusta.

Iltalehtiin ilmestyi tiedotus, että Lenin on asettunut Smolnaan ja ryhtyy itse johtamaan kapinaa.

Niin, lehtimiehet eivät olleet erehtyneet.

Lenin otti rautaisiin käsiinsä Lokakuun kapinan järjestämisen ja vei sen voittoisaan loppuun.

